

Bättre kasta vatten än aldrig fälla en tår.

Några synpunkter på brandväsendet av Emil "Mille" Smith (1911-2008) från Linköping.

Brandväsen uppdelas i brandskydd och brandförsvaret. Brandförsvaret är det viktigast även om en del bränder aldrig kan försvaras t.ex. mordbrand. Även bränder på grund av slarv är oförsvarbara.

Material och materialvård

Provtryckning av slangar bör ske med jämna mellanrum – så där 1-1,5 meter. Strålröret bör vid provtryckning ägnas särskild omsorg och enligt min mening måste tjärgarnsbindningen¹ tas bort och hela strålröret putsas då det visat sig att ordentligt putsade rör strålar bättre än lindade. Bruket att förvara slangerna veckad bör snarast avvecklas ty en invecklad utveckling av hopvecklad slang tar tid varför brandmännen riskerar bli utvecklingsstörda.

Brandfordon skall vara försedda med minst två strålkastare och svabb för torkning av branddamm.

Släckning

Vid all eldsläckning måste man gå efter en viss plan, har man ingen går man efter den. Den som först ser elden ropar "tönt var det här" som repeteras av alla varefter skyddsställning intas. Äldste brandbefäl på platsen (om han är ankommen avlöses han) tar befälet och ropar tre gånger "Eld upphör". Upphört inte elden måste följande iakttas; Brandpost utsätts med uppgift att svara för vattentillgången. Brandpostens beväpning utgörs av slangbella och sex vattentäta skott. Skriftlig instruktion s.k. "post skriptum" utfärdas. Tre avlösningar vattenhämtare försedda med vattenglas utses. Två eller tre rökgångar upptas. Anslag om rökförbud uppsätts i gångarna. Har brandkåren kallats till platsen gäller det för densamma att ta ut stegen ordentligt. Räcker inte stegen måste elden hållas nere.

Har eld utbrutit i höghus och omgivande hus är låga släcks även dessa. Mindre eldsvådor släcks medelst utblåsning, större medelst urblåsning. Har eld uppstått i kylhus eller liknande anläggning ropar brandchefen "kallbrand" – sjukvårdare ingriper. Brand i egna hem s.k. hembränning skall snarast anmälas till myndighet berörd av starka drycker.

Råder vind vid brandtillfället kan man misstänka vindsbrand. Stark belysning på brandplatsen måste förhindras – man skall använda skum. All obehörig släckning av brand bör beivras och åskådare skall ej tillåtas slå sig i slang med brandmanskåpet. För ordningen på brandplatsen svarar den som går brandvakt. Under pågående släckningsarbete bör brandbefälet uppmuntra manskapet genom att då och då sticka till dem en hacka - pikar skall undvikas. Vattenförlust i slangarna kompenseras genom att vatten tillsätts och vattenlås införs. Vattenförlust beror på att slangarna är för torra. Dessa bör blötläggas i god tid före varje brand eller så bör slangerna förvaras vattentäckt. Täckt vatten fås i närmaste täckdike.

¹ Äldre strålrör av mässing var lindade för att man inte skulle bli så kall av vattnet. Civilförsvaret använde olindade

Yrkessjukdomar och dess följder

Brandsoldat bör bära tätt åtsittande halsskydd då han eljest lätt kan få brända mandlar. Han bör undvika att stå i vattendrag vilket kan utvecklas till ”vattenverk” och ”strålskador”. En annan risk är ”eldsmitta” som kan ge upphov till långvarig ”rökverk”. Första tecknet på en byggande vattensjuka är brinnande huvudvärk.

Diverse

Vid läggning av slang över trafikled användes övergångskoppling.

Vid läggning av slang över vatten, åar o dyl. används slangbro.

Vid arbete över huvud taget skall brandman använda manskapslina, befälet hänvisas till ledningen.

Vid stegresning bör brandmannen tänka på att ändan hålls långt från väggen.

Använder man språngsegel, bör språngavgift icke uttas förrän efter lycklig nedkomst.

Brandman som lider av vattuskräck måste försiktigt uppövas i sin vattenkonst – använd lekvatten.

Skulle någon brandman ha strålande ögon och ev. sjunga ”Anders Persson stuga står i fullan långa” osv bör han omhändertas för senare förhör. Man kan misstänka självantändning.

Man skall alltid eftersträva tävlingsmoment – den som först släcker är brandmästare. Pris: inget med brandy i- ev. en brandstod.

Varje eldbegängelse bör avslutas med eftersläckning. Hjälmens avläggs och ersätts med kask- något befäl håller ett brandtal.

Utdrag ur tidskriften ”Brandfacklan”

”Bättre kasta vatten är aldrig fälla en tår” heter ett uppslagsverk i brandfrågor. Utgivet på eget förlag som ett komplement till ”Handledning i uppgörande och bekämpning av bränder”.

Boken med sina 1861 sidor glättat och träfritt papper och med ett flertal illustrationer, inbundna i halvfransk band och med plats för köparens namn i guldtryck på ryggen, bör ha sin givna plats i varje ansvarskännande brandchefs bokhylla. Denna brandbekämpningens ”Var, När, Hur” kan tack vare ett sinnrikt sakregister snabbt ge befälet möjlighet att handla brandtekniskt korrekt – sätter den också pekfingret på en hel del intressanta frågeställningar som tex; Hur bekämpas svetsloppor? Brandplatsens etikettfrågor. Kärlek och snabbtryckning.

Boken rekommenderas och bakom författarens namn döljer sig en man som har släkt både här och där.

Tidigare utkomna böcker från samma förlag; ”Mycket brandväsen för ingenting” ”Att släcka törst” ”Eftersläckningens fröjder” ”En brandstudie i rött” ”Jorden runt med revade brandsegel” ”Falnade bränder” ”Bland bränder i främmande länder” samt trilogin ”Hjärtan i brand” ”Brinnande ögon” och ”Larmande tårar”

”Mille” var säkerhetschef på Saab i Linköping samt känd ordvitsare. Han framförde detta stycke när kommunens brandkår någon gång på 70-talet hade avslutning tillsammans med Saab:s brandkår. Där lyssnade jag, som då arbetade på Linköpings brandkår, på hans ”föredrag”. På begäran fick jag Milles manus 1987. Det återges här i lätt redigerad form.

Björn Albinson Värmlands Brandhistoriska Klubb